

forskeres alt for optimistiske syn på moskusoksens livsbetingelser i Grønland. Danmark *kan* ikke være bekendt, at dette dyr ikke forlængst er fredet som i Canada.

Det er en fornøjelse at læse denne klare og indholdsrige oversigt, som alt for beskedent kaldes et „forsøg“. Forhåbentlig vil zoogeografien snart nå så vidt, at en tilsvarende biologisk fremstilling kan slutte sig til den favnistiske.

Kaj Birket-Smith.

Henning Kaufmann. Rhythmische Phänomene der Erdoberfläche. (21×15 cm., 347 S.) Verlag von Friedr. Vieweg & Lohse. Braunschweig 1929.

I Forordet til sit Værk siger Forfatteren, at dette ikke blot henvender sig til Geografer og Geologer, Fysikere og Hydroteknikere, men ogsaa til de større Kredse af den dannede Verden, der har Interesse for en filosofisk Behandling af naturvidenskabelige Problemer. Det er en hel Række saakaldte „rytmiske“ Fænomener, Bogen tager op til Behandling. Som saadanne Fænomener omtales Bølgeslagslinjer eller Vindriller (Rippelmarken) i Klitter, Rifler i Spornvognsskinner, Bølger paa Vandet, Kystspidser, Flodnet, de enkelte Flodaarer og deres uligeartede Udformning, „rytmiske“ Snesmeltningformer (Nieve Penitente, Büsserschnee) samt „Strukturboden“ og „Texturboden“ fremkommen ved Regelation, Indtørring eller paa andre Maader. Fremstillingen er i overvejende Grad givet i Form af Citater eller Gengivelse af andre Forfatteres Fremstilling og Tolkning af Fænomenerne. Naar man af Bogens Literaturliste og Personregister ser, at der er Citater fra henved 400 Værker, og at der er hentet Stof fra ca. 350 Forfattere, forstaar man, at der ligger et stort Arbejde bag Fremstillingen, men at denne ogsaa har faaet et stærkt mosaikagtigt Præg.

Mest omfattende er Bogens „kritiske Del“, og det er øjensynligt den Del, Forfatteren selv tillægger den største Betydning. For ham har Opgaven været „die allen morphologischen Phänomenen gemeinsamen Grundprobleme zu erörtern und namentlich mit Hilfe physikalischer und naturphilosophischer Methoden und Blickrichtungen eine weitere Klärung dieser Grundprobleme herbeizuführen“. Allerede i Indledningen opstilles Modsætningerne „Tvang eller Frihed“, „Tilfælde eller Lov“ som jævnbyrdige over for Forstaaelsen og Forklaringen af de anførte Fænomener. Mange Steder inden for Bogens „kritiske Del“ er der lagt en fremtrædende Vægt paa den naturfilosofiske Side af de Betragtninger, som de forskelligartede Fænomener i sig selv indbyder til at anstille. Denne naturfilosofiske Be-

handlingsmaade i Forbindelse med den stærkt citatmæssige Fremstilling i saavel den „kritiske“ som i den beskrivende Del har til Følge, at det ikke bliver Løsning af Problemer, Bogen giver. Den kan maaske derimod give Tilskyndelser til at give sig i Kast med selve disse Problemer, og her vil den omfattende Anvendelse af og Henvisning til anden Literatur kunne være en værdifuld Støtte.

V. Milthers.

Ewald Banse: Buch der Länder. Landschaft and Seele der Erde. Das Buch Abendland. (23×15 cm., 424 S. Med 13 Kortskitser i Teksten og et Kortbilag). Verlag Aug. Scherl. Berlin 1929.

Denne Bog burde maaske hellere anmeldes som Skønlitteratur. Banse raader over en betydelig Kunstnererne. Hans Skildringer er kraftfulde og giver med faa Ord Billeder af plastisk Anskuelighed — selv om hans Sprog er for blomstrende for en nøgtern nordisk Smag.

Videnskabelig Uødighed savner Bogen derimod. Ikke alene er den mærkværdig rig paa Fejl. Nogle af disse kan maaske betragtes som Lapsus, der skyldes den sammentrængte og dog rask flydende Stil — f. Eks. naar det S. 91 hedder, at med Undtagelse af Storbritannien, Tyskland, Belgien, Frankrig og Schweiz kan de øvrige europæiske Lande kun udføre Raastoffer, eller naar det S. 93 siges, at Danskerne taler næsten det samme Sprog som det tyske Broderfolk. Andre Fejl synes at bero paa manglende Viden, som naar det S. 82 meddeles, at Svenskere, Nordmænd og Danskere først i 16. Aarh. blev tre Folk. Værre end Detailfejlene er det dog, at selve det Billede, Forfatteren giver os af den europæiske Kultur i dens Afhængighed af Race og Naturforhold, savner dybtgaaende videnskabelig Begrundelse. Veltalenhed og politisk Overbevisning har taget den videnskabelige Drøftelses Plads. Banse slutter sig helt ud til de Raceteoretikere, der lader den nordiske Race være al Kulturudviklings Kilde, uden dog at fremføre nye Argumenter for denne Opfattelse. Men dersom Racen var den ene afgørende Faktor, da maatte man jo vente at finde den højeste Kultur hos de nordiske Folk; og vi staar jo dog, efter Banses Mening, tilbage for Tyskerne, skønt disse unægtelig har mindre i sig af den fortræffelige nordiske Race. Den europæiske Kultur er, efter Banses Billede, at ligne ved et Bjerg, der kulminerer i Mellem-europa og sænker sig baade i Syd og Nord. Han maa derfor søge en anden Rod til Kulturudviklingen foruden Racen; og han finder denne anden Rod i Klimaet. Mellem Alperne og Skaane findes Verdens mest kulturfremmende Klima. Denne særlig fortrinlige Klimatype forsynes med det velklingende Navn „das germanische Klima“. Des-